

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ИЛИ ПОРОДИЧНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ УПОРЕДНОПРАВНИ ОСВРТ

Стручни рад

DOI: 10.7251/BPG1601213J

УДК: 343.85:343.62

Мр Игор Јеличић*
Доц. др Зоран Јањуш**

Апстракт: Сама проблематика насиља у породици упућује на комплексност и опасност, те потребу интердисциплинарног проучавања и дјеловања на превентивном и репресивном плану. Породично насиље је сложена и вишеструко условљена појава која се развија на различите начине и има разнолика обиљежја. Кад постоји насиље, нужен је мултидисциплинаран приступ друштва у цјелини и друштвених институција надлежних за безбједност, образовање, здравље. Добрим организовањем свих релевантних друштвених фактора и њиховим приступом у рјешавању овог сложеног и теже уочљивог проблема смањила би се појавност насиља у породици. Потреба за сарадњом произилази из сложености проблема и потребе за цјеловитим приступом, у којем су испреплетени медицински, психосоцијални, правни и духовни аспекти.

Кључне ријечи: породица, насиље, кривичноправна заштита

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Циљ друштва јесте да се санкционише и спријечи насиље у породици, у свим његовим облицима, ради заштите жртве и њених људских права. Конкретни облици правне заштите од насиља у породици су различити и углавном се свде на:

а) инкриминисање и санкционисање насиља у породици кроз кривично или/и прекршајно законодавство и

б) предвиђање могућности изрицања заштитних мјера у једном или више поступака (управном, грађанском и/или кривичном), с циљем да се жртви пружи неопходна заштита (Марковић, 2006:486).

Босна и Херцеговина је потписник свих међународних уговора из области људских права и обавезана је на њихово провођење. Да би

* Град Бања Лука, Одјељење комуналне полиције, email: jelicici@blic.net.

** Град Бања Лука, Генерални менаџер послове зоне „Рамићи Бања Лука“.

Босна и Херцеговина одговорила својим обавезама, потребно је да има одговарајуће инструменте.

На нивоу постојеће правне заштите, правни статус починилаца и жртава насиља у породици одређен је одредбама Кривичног закона Републике Српске, Закона о прекршајима Републике Српске, као и Закона о заштити од насиља у породици. Насилна кривична дјела почињена у склопу породице подводе се под кривична дјела из групе кривичних дјела против брака и породице, осим сексуалних деликата, који се подводе под групу кривичних дјела против полног интегритета.¹

КРИВИЧНИ ЗАКОН РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Кривичноправна заштита брака и породице је уставна и законска категорија. Саставни је дио правно институционализованих облика заштите и унапређења брачних и породичних односа. За кривичноправну заштиту има мјеста само у односу на облике напада на ове вриједности који доводе у питање њихово постојање, као и у односу на различите облике насилничког угрожавања брачних и породичних односа који се штетно одражавају на оне који живе у таквим односима (Бабић, 2008:261).

Насиље у породици у Републици Српској се третира као кривично дјело још од октобра 2000. године, кроз кривично дјело „насиље у породици или породичној заједници“, у области кривичних дјела против брака и породице. То значи да се ово кривично дјело уводи у закон прије постојања кривичног дјела у Федерацији БиХ.²

Свим лицима која су изложена насиљу у породици или породичној заједници нарушавају се људска права и основне слободе. Криминално-политички основ за уношење ове инкриминације произилази и из многобројних међународних докумената којима се породично насиље третира као кршење људских права и као један од најтежих видова насилничког криминалитета уопште, уз захтјев упућен свим државама да се таква понашања инкриминишу (Бабић, Марковић, 2009:150).

1 У последњој деценији XX вијека, актуелизовано је интересовање за заштиту од насиља у породици. Насиље у породици у Републици Српској је инкриминисано као посебно кривично дјело 2000. године и систематизиовано је у групу кривичних дјела против брака и породице, што не значи да жртвама није и до тада пружана кривичноправна заштита кроз друга насилна кривична дјела, као што је то случај у појединим земљама ЕУ – Немачкој, Швајцарској и Аустрији, гдје насиље у породици није инкриминисано као посебно кривично дјело, али се кривичноправна заштита пружа кроз друга сродна кривична дјела.

2 Породично насиље је одувјек постојало, имало је озбиљне посљедице, нарочито по дјецу и жене, чиме је привукло пажњу за потребом законског инкриминисања, све у циљу његовог сузбијања.

Измјенама и допунама Кривичног закона (Измјене и допуне Кривичног закона Републике Српске, Службени гласник Републике Српске, бр. 67/13), дошло је до измјене основног облика кривичног дјела насиља у породици или породичној заједници, гдје је јасно дефинисано разликовање између насиља у породици као кривичног дјела и насиља у породици као прекршаја. Такође, дефиниција члана породице или породичне заједнице измијењена је и прилагођена међународним стандардима, као и Закону о заштити од насиља у породици. Уведене су нове мјере безбједности којима се омогућава ефикаснија заштита жртава насиља у породици, а санкције за починиоце кривичног дјела су пооштрене.³

Кривичним законом Републике Српске (Кривични закон Републике Српске, Службени гласник РС, број: 49/03, измјене и допуне Сл. гл. РС број: 108/04, 37/06, 70/06 и 73/10, 1/12, 67/13) је прописано кривично дјело насиља у породици или породичној заједници.

Ко примјеном насиља, дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство, тјелесни интегритет или душевно здравље своје породице или породичне заједнице и тиме доведе до повреде физичког или психичког интегритета пасивног субјекта, казниће се новчаном казном или казном затвора од три мјесеца до три године (чл. 208, ст. 1).

Ако је при извршењу дјела из става 1 овог члана коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство погодно да тешко повриједи тијело или наруши здравље, учинилац ће се казнити затвором од шест мјесеци до пет година (чл. 208, ст. 2).

Ако је усљед дјела из ст. 1 и 2 овог члана наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушење здравља или су она чињена према лицу млађем од 18 година или у присуству лица млађег од 18 година, учинилац ће се казнити затвором од двије до десет година (чл. 208, ст. 3)

Ако је усљед дјела из ст. 1, 2 и 3 овог члана наступила смрт члана породице или породичне заједнице, учинилац ће се казнити затвором од три до петнаест година (чл. 208, ст. 4).

Ко лиши живота члана породице или породичне заједнице, којег је претходно злостављао, казниће се затвором најмање десет година (чл. 208, ст. 5).

Ко прекрши мјере заштите од насиља у породици које му је суд одредио на основу закона, казниће се новчаном казном и затвором од три мјесеца до три године (чл. 208, ст. 5).

3 Насиље у породици је кривично дјело чијим инкриминисањем се жели постићи спречавање и санкционисање насиља у породици. Уношењем кривичног дјела насиља у породици или породичној заједници у наше кривично законодавство, ова друштвено негативна појава је издвојена из приватне сфере и означена као проблем од општег јавног интереса, и, као таква, постала је предмет пажње целокупне друштвене заједнице.

Чланом породице или породичне заједнице, у смислу овог кривичног дјела, сматрају се супружници или бивши супружници и њихова дјеца и дјеца сваког од њих, ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери, њихова дјеца или дјеца сваког од њих, сродници по тазбини закључно до другог степена, без обзира на чињеницу да је брачна заједница престала, родитељи садашњих и бивших брачних и ванбрачних партнера, сродници из потпуног усвојења у правој линији без ограничења, а у побочној закључно са четвртим степеном, као и сродници из непотпуног усвојења, лица која везује однос старатељства, лица која живе или су живјела у истом породичном домаћинству, без обзира на сродство, те лица која имају заједничко дијете или је дијете зачето, иако никада нису живјела у истом породичном домаћинству (чл. 208, ст. 4).

Без обзира на то што посебно кривично дјело насиља у породици код нас деценијама није постојало, то, наравно, није значило да некада није било насиља у породици, односно да насилници нису кажњавани кроз класична кривична дјела. Сваки сада постојећи облик кривичног дјела би и иначе био неко кривично дјело, почев од било ког облика тјелесне повреде, угрожавања сигурности, чак и убиства, итд. Сваки објект заштите код кривичног дјела насиља у породици и иначе би био заштићен, чак и да формално нема тог кривичног дјела, јер се, на примјер, живот штити кривичним дјелом убиства, тјелесни интегритет инкриминацијама које се односе на тјелесне повреде и слично (Шкулић, 2012:69).

КРИВИЧНИ ЗАКОН ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Кривични закон ФБиХ (Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације БиХ број: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14) садржи област кривичних дјела против брака, породице и младежи, гдје је, у члану 222, систематизовано и кривично дјело насиља у породици.

Ко насиљем, дрским или безобзирним понашањем угрожава мир, тјелесну цјеловитост или психичко здравље члана своје породице, казнит ће се новчаном казном или казном затвора до једне године (чл. 222, ст. 1).

Ко кривично дјело из става 1 овог члана учини према члану породице с којим живи у заједничком кућанству, казнит ће се новчаном казном или казном затвора до три године (чл. 222, ст. 2).

Ако је при учињењу кривичног дјела из ст. 1 и 2 овог члана употребљено оружје, опасно оруђе или друго средство прикладно

тешко озлиједити тијело или нарушити здравље, учинитељ ће се казнити казном затвора од три мјесеца до три године (чл. 222, ст. 3).

Ако је кривичним дјелом из ст. 1 до 3 овог члана, члан породице тешко тјелесно озлијеђен или му је здравље тешко нарушено, или ако је кривично дјело из ст. 1 до 3 овог члана учињено према дјетету или малољетнику, учинитељ ће се казнити казном затвора од једне до пет година (чл. 222, ст. 4).

Ако је кривичним дјелом из ст. 1 до 4 овог члана проузрокована смрт члана породице, учинитељ ће се казнити казном затвора од двије до петнаест година (чл. 222, ст. 5).

Ко усмрти члана којег је претходно и злостављао, казнит ће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора (чл. 222, ст. 1).

Компарацијом чланова Кривичног закона Републике Српске (чл. 208) и Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине (чл. 222) који прописују насиље у породици, уочавају се одређене разлике у погледу назива, облика дјела и казнене политике. Кривични закон РС прописује кривично дјело насиља у породици или породичној заједници, а Кривични закон ФБиХ прописује кривично дјело насиља у породици. По Кривичном закону Републике Српске – за основни облик кривичног дјела насиља у породици предвиђена је новчана казна или казна затвора од три мјесеца до три године, а за исти облик у Федерацији БиХ предвиђена је новчана казна или затвор до једне године. Затим, у КЗ ФБиХ постоји облик кривичног дјела прописан ставом 2: „Ко кривично дјело из става 1 овог члана учини према члану породице с којим живи у заједничком кућанству, казнит ће се новчаном казном или казном затвора до три године“; наведени облик кривичног дјела не постоји у Кривичном закону Републике Српске. Кривично дјело насиља у породици у Републици Српској се може учинити према лицу млађем од осамнаест година или у присуству лица млађег од осамнаест година (ст. 3), а у Федерацији БиХ исти облик дјела се може починити на штету дјетета и малољетника (чл. 4); санкција у Федерацији је од једне до пет година, а у Републици Српској је строжа и гласи – од двије до десет година затвора. За облик кривичног дјела насиља у породици у којем је наступила смрт члана породице, у КЗ ФБиХ (ст. 5) је прописана казна затвора од двије до петнаест година, а за исти облик у КЗ РС (чл. 4), прописана је казна – од три до петнаест година. Затим, за облик кривичног дјела насиља у породици у којем је наступила смрт члана породице који је претходно злостављао, у КЗ ФБиХ (ст. 6) је прописана казна затвора најмање десет година или казна дуготрајног затвора, а за исти облик у КЗ РС (чл. 5), прописана је казна затвора најмање десет година. У Републици Српској постоји облик насиља у породици или породичној заједници које чини лице које прекрши мјере заштите које му је суд одредио на основу

закона; овај облик у Федерацији не постоји, такође, у Републици Српској прописује се – ко је члан породице или породичне заједнице, док у КЗ Федерације члан који се односи на насиље у породици то не прописује.

КРИВИЧНИ ЗАКОН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Република Србија у свом Кривичном закону (Службени гласник Републике Србије, број: 85/2005; 88/2005, испр. 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014) у глави XIX прописује кривична дјела против брака и породице, међу којима и насиље у породици (чл. 194 КЗ РС).⁴

Кривично дјело има основни, неколико тежих и један посебни облик. Основни облик (став 1) се састоји од угрожавања спокојства, тјелесног интегритета или душевног стања члана породице примјеном насиља, пријетњом да ће се напасти на живот или тијело, дрским или безобзирним понашањем.

Први тежи облик (став 2) се од основног разликује једино по средствима којима се извршавало дјело из става 1. Овај облик, стога, постоји ако је при извршењу основног облика коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство подобно да тешко повриједи тијело или тешко наруши здравље. И код овог облика као субјективни елеменат може доћи у обзир једино – умишљај. Предвиђена казна је затвор од шест мјесеци до пет година.

Други тежи облик, према одредби става 3, постоји у неколико случајева: ако је усљед дјела из ст. 1 и 2 наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушавање здравља члана породице или су дјела учињена према малољетном лицу; малољетно лице као пасивни субјект је лице које није навршило осамнаест година (члан 112, став 10 КЗ). Квалификаторну околност представља узраст пасивног субјекта. За постојање овог облика је довољно само да се ради о малољетном лицу.

Што се тиче осталих квалификационих околности, у закону се наводи да овај облик постоји и кад је наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушавање здравља. Појмове тешке тјелесне повреде и тешког нарушавања здравља треба тумачити у смислу одговарајућег кривичног дјела из члана 121 КЗ. У односу на тежу посљедицу, тражи се нехат учиниоца, а у односу на својство малољетног лица, код извршиоца мора постојати умишљај. Предвиђена је казна затвора од двије до десет година.

Најтежи облик кривичног дјела, став 4, постоји ако је усљед дјела из

4 Породица и њени чланови заслужују кривичноправну заштиту од насиља, што им Кривични закон Србије и омогућава кроз инкриминацију насиља у породици, којом се штити сваки члан понаособ и породица као основни атом друштва.

ст. 1, 2 и 3 наступила смрт члана породице, при чему се не прави разлика да ли је у питању пунољетно или малољетно лице. Тежа посљедица – смрт члана породице, треба да је резултат нехата извршиоца. За најтежи облик кривичног дјела је предвиђена казна затвора од три до петнаест година.

Посебни облик кривичног дјела (став 5) постоји кад члан породице прекрши мјере заштите од насиља у породици одређене од стране суда на основу закона. То могу бити ове мјере: издавање налога за исељење из породичног стана или куће; издавање налога за усељење у породични стан или кућу; забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености; забрана приступа у простор око становања или мјеста рада члана породице; забрана даљег узнемиравања члана породице. Непоступање по наложеним мјерама може да доведе до кривичног дјела.

Кривично дјело се може учинити само са умишљајем. За овај облик кривичног дјела се може изрећи кумулативно казна затвора од три мјесеца до три године и новчана казна (Стојановић, Перић, 2009: 113).

У кривичним законима Републике Српске и Србије се уочавају одређене разлике у инкриминацији насиља у породици, почев од назива кривичног дјела, до облика и прописаних санкција за извршиоце. У КЗ Републике Српске (чл. 208) је прописно кривично дјело насиља у породици или породичној заједници, док у Кривичном закону Републике Србије (чл. 194) ово кривично дјело носи назив насиље у породици. У Републици Српској, основни облик се може извршити примјеном насиља, дрским и безобзирним понашањем, а посљедица је повреда физичког или психичког интегритета пасивног субјекта, док се у Републици Србији ове вриједности могу само угрозити, није потребно да дође до њихове повреде, а инкриминисана је још једна радња извршења која не постоји у Републици Српској, а то је пријетња да ће се напасти на живот и тијело. Кривичне санкције за основни облик кривичног дјела се разликују: у Републици Српској, учиниоцу основног облика кривичног дјела се може изрећи новчана казна или затвор од три мјесеца до три године, док се за основни облик у Србији може изрећи само затвор у трајању од три мјесеца до три године, без могућности изрицања новчане казне. Први тежи облик кривичног дјела, који се извршава примјеном оружја, оруђа или другог опасног средства у Републици Српској и Србији је идентичан по запријеђеној санкцији за учиниоца кривичног дјела, која гласи затвор у трајању од шест мјесеци до пет година. У Републици Српској се тражи да је погодна средство да тешко повриједи тијело или наруши здравље, такође, у Србији се тражи подобност средства, али поред услова да тешко повриједи тијело, тражи се и тешко нарушавање здравља. Други тежи облик у Републици Српској и Републици Србији постоји ако је дошло до тешке тјелесне повреде или тешког нарушавања здравља, с тим да се у Републици Српској дјело може учинити према лицу млађем од осамнаест

година или у присуству лица млађег од осамнаест година, а у Републици Србији, дјело се може учинити према малољетном лицу, али дјело се не може учинити и у његовом присуству; санкција за овај облик кривичног дјела је идентична и гласи затвор од двије до десет година. Ако је усљед насиља у породици дошло до смрти члана породице или породичне заједнице у Републици Српској, а у Републици Србији – ако је дошло до смрти члана породице, санкција је иста, затвор од три до петнаест година.

У Републици Српској постоји специфичан облик кривичног дјела насиља у породици (чл. 208, ст. 5), којим се прописује да ће се онај ко лиши живота члана породице којег је претходно злостављао казнити затвором од најмање десет година; овај облик насиља у породици у КЗ Републике Србије не постоји, али је инкриминисан чланом 114, тачка 10, убиство члана породице којег је учинилац претходно злостављао, а прописана је казна за тешко убиство у трајању од најмање десет година или од тридесет до четрдесет година. У оба кривична закона постоји облик кривичног дјела које чини лице које прекрши мјере заштите од насиља у породици које су му законом одређене, а санкција за овај облик кривичног дјела је кумулативно новчана казна и затвор у трајању од три мјесеца до три године.

КРИВИЧНИ ЗАКОН РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ

Република Хрватска је значајан искорак у подручју кажњавања за почињење насиља у породици постигла 2000. године, увођењем казненог дјела „Насилничко понашање у обитељи“ у Казнени закон (Народне новине РХ, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 и 57/11), које је гласило: „Члан обитељи који насиљем, злостављањем или особито дрским понашањем доведе другог члана обитељи у понижавајући положај, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година“ (чл. 215 а).

Хрватска је усвојила нови казнени закон, који је ступио на снагу 1. јануара 2013. године, којим се укида казнено дјело насилничко понашање у породици. Овај закон у појединим главама прописује казнена дјела којима се штите чланови породице, а то су казнена дјела систематизована у глави XVI – казнена дјела против полне слободе, у глави XVII – казнена дјела полног злостављања и искориштавања дјетета, и у глави XVIII – казнена дјела против брака, обитељи и дјеце.

Измјенама и допунама Казненог закона Републике Хрватске (Народне новине РХ, број: 56/15) из 2015. године, поново је уведено казнено дјело *насиља у обитељи*, које гласи: „Тко тешко крши прописе од насиља у обитељи и тиме код члана обитељи или блиске особе изазове

страх за њезину сигурност или сигурност њој блиских особа или доведе до понижавајућег положаја, а тиме није почињено теже казнено дјело, казнит ће се казном затвора до три године“, (чл. 179 а). Овај облик кривичног дјела нема квалификоване облике.

КРИВИЧНИ ЗАКОН РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Република Црна Гора у глави XIX Кривичног законика (Службени лист Републике Црне Горе, број 70/03, 13/04, 47/06, 40/08, 25/10, 32/11, 40/13 и 56/13) прописује кривична дјела против брака и породице, међу којима и насиље у породици или породичној заједници (чл. 220).

Основно кривично дјело може извршити члан породице или породичне заједнице који примјеном грубог насиља наруши тјелесни или душевни интегритет чланова своје породице или породичне заједнице. За овај облик кривичног дјела, законодавац је прописао новчану казну или затвор до једне године.

Тежи облик постоји ако је при извршењу основног облика овог кривичног дјела коришћено оружје, опасно оруђе или друго средство подобно да тешко повриједи тијело или тешко наруши здравље. За овај облик кривичног дјела, законодавац је прописао затвор од три мјесеца до три године.

Још тежи облик постојаће ако је усљед претходна два облика овог кривичног дјела наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушавање здравља или је учињено према малољетнику. За овај облик кривичног дјела, законодавац је прописао затвор од једне до пет година.

Најтежи облик постоји ако је усљед дјела из претходна три става наступила смрт члана породице или породичне заједнице. За овај облик кривичног дјела, законодавац је прописао затвор од три до дванаест година.

Посебан облик кривичног дјела чини онај ко прекрши мјере заштите од насиља у породици које му је суд или други државни орган одредио на основу закона – казниће се новчаном казном или затвором до шест мјесеци.

Назив кривичног дјела у Републици Српској и Црној Гори је идентичан: насиље у породици или породичној заједници. Основни облик кривичног дјела се извршава насиљем, дрским и безобзирним понашањем – у Републици Српској, док се у Црној Гори кривично дјело врши примјеном грубог насиља. Посљедица основног облика кривичног дјела је иста повреда, односно нарушавање физичког, тј. тјелесног или психичког, тј. душевног интегритета. За овај облик кривичног дјела, у Републици Српској, казна затвора је строжа и може се изрећи у трајању

три мјесеца до три године, док се у Црној Гори изриче у трајању до једне године. Први квалификовани облици су идентични по законском опису кривичног дјела, али се разликују по прописаној санкцији: у Републици Српској санкција је затвор у трајању од шест мјесеци до пет година, а у Црној Гори санкција је блажа и гласи: затвор у трајању од три мјесеца до три године. Други тежи облик у Републици Српској и Републици Црној Гори постоји ако је дошло до тешке тјелесне повреде или тешког нарушавања здравља, с тим да се у Републици Српској дјело може учинити према лицу млађем од осамнаест година или у присуству лица млађег од осамнаест година, а у Републици Црној Гори, дјело се може учинити према малољетном лицу, али дјело се не може учинити и у његовом присуству; санкција за овај облик кривичног дјела у Републици Српској је казна затвора у трајању од двије до десет година, а у Црној Гори санкција је затворска казна у трајању од једне до пет година затвора. Квалификовани облик кривичног дјела у којем је посљедица смрт лица се разликује у санкцији прописаној за извршиоца: у Републици Српској санкција је затвор у трајању од три до петнаест година, док је у Црној Гори распон затворске казне за овај облик кривичног дјела од три до дванаест година. У Републици Српској постоји специфичан облик кривичног дјела насиља у породици (чл. 208, ст. 5) којим се прописује да онај ко лиши члана породице живота, којег је претходно злостављао, казниће се затвором од најмање десет година; овај облик насиља у породици у Кривичном законнику Републике Црне Горе не постоји, али је чланом 144, став 1, тачка 7, инкриминисан облик тешког убиства – ко лиши живота члана своје породице или породичне заједнице којег је претходно злостављао, казниће се затвором најмање десет или од четрдесет година затвора. У Републици Српској и Републици Црној Гори постоји посебан облик кривичног дјела које чини онај ко прекрши заштитне мјере, а разлика је у томе што у Републици Српској заштитне мјере треба да изрекне суд, а санкција је (кумулативно) новчана казна и затвор у трајању од три мјесеца до три године, а у Црној Гори – заштитне мјере изриче суд или други државни орган на основу закона, а прописана санкција за овај облик кривичног дјела је новчана казна или затвор до шест мјесеци.

ЗАКЉУЧАК

Сама проблематика насиља у породици упућује на комплексност и опасност, те потребу интердисциплинарног проучавања и дјеловања на превентивном и репресивном плану. Породично насиље је сложена и вишеструко условљена појава која се развија на различите начине и има

разнолика обиљежја. Кад постоји насиље, нужан је мултидисциплинаран приступ друштва у цјелини и друштвених институција надлежних за безбједност, образовање, здравље. Добрим организовањем свих релевантних друштвених фактора и њиховим приступом у рјешавању овог сложеног и теже уочљивог проблема, смањила би се појавност насиља у породици. Потреба за сарадњом произилази из сложености проблема и потребе за цјеловитим приступом, у којем су испреплетени медицински, психосоцијални, правни и духовни аспекти.

Породично насиље, као кривично дјело, јесте јако персонализовано, јер је посљедица односа између жртве и учиниоца. На основу наведеног, закључује се да је улога жртве насиља јако значајна са превентивног становишта. Ради се, дакле, о потенцијалним жртвама, гдје сви друштвени субјекти, нарочито грађани, треба да траже угрожене породице у којима се налазе потенцијалне жртве, а надлежни државни органи треба да уклањају криминогене факторе који доводе до насиља.

Насиље у породици спада у кривична дјела за која је карактеристично да је број пријављених случајева далеко од броја стварних случајева реалног породичног насиља. Зато се ова појава сврстава у оне са високом „тамном бројком“, а повећање или смањење броја пријава за породично насиље зависи, између осталог, и од повјерења жртава у институције, од казнене политике, као и социјалне структуре која жртвама обезбјеђује адекватну заштиту. Карактеристика борбе против породичног насиља је и та што у њој учествују сви субјекти друштва. При томе су невладине организације, нарочито женске, имале доминантну улогу. Отуда је створена и повољна друштвена клима у примјени репресивних мјера против извршилаца насиља. Државни органи, невладине организације, као и грађани, чине саставни дио система друштвене борбе против насиља у породици. Овај систем обухвата свијест о друштвено негативном понашању, затим нормативне, васпитно-образовне, друштвене, организационе мјере и активности, али и дјеловање државних органа. Кроз доградњу и јачање цјелокупног система борбе против насиља у породици, обезбјеђује се ефикаснија и успјешнија активност на спречавању и сузбијању породичног насиља.

Из свега наведеног произилази да су учињени значајни помаци у циљу заштите жртава насиља у породици и смањења кривичних дјела насиља у породици; наравно, такав тренд треба да се задржи и у будућности.

ЛИТЕРАТУРА

Бабић М., Марковић И. (2009). Кривично право посебни дио. Бања Лука: Правни Факултет.

- Бабић М., Марковић И. (2009). Кривично право општи дио. Бања Лука: Правни факултет.
- Стојановић З., Перић О.(2009). Кривично право посебни део. Београд: Правна књига.
- Шкулић М.(2012). Зборник радова. Насиље у породици. Београд: Правни факултет.
- Кривични Закон Републике Српске, Службени гласник Републике Српске бр. 49/03, измјене и допуне Службени гласник Републике Српске бр. 108/04, 37/06, 70/06 и 73/10, 1/12, 67/13
- Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, Службене новине Федерације Босне и Херцеговине бр. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 и 76/14
- Кривични закон Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 85/2005; 88/2005, испр.107/2005, 72/2009, 111/2009,121/2012, 104/2013 и 108/2014
- Казнени закон Републике Хрватске, Народне новине Републике Хрватске, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11 и 56/15.
- Кривични законик Републике Црне Горе, Службени лист Републике Црне Горе бр. 70/03, 13/04, 47/06, 40/08, 25/10, 32/11, 40/13 и 56/13
- Закон о прекршајима Републике Српске, Службени гласник Републике Српске бр. 63/14.
- Закон о заштити од насиља у породици Републике Српске, Службени гласник Републике Српске бр. 102/12,108/13, 82/15.
- Часопис Безбједност, Полиција, Грађани, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука, број 1/06.
- Часопис Безбједност, Полиција, Грађани, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука, број 1-2/13.

DOMESTIC VIOLENCE LEGAL REVIEW

Mr Igor Jeličić*
Zoran Janjuš, PhD**

Abstrakt: Topic itself of domestic violence indicates complexity and risk and the need for an interdisciplinary study and action on preventive and repressive plan.

Domestic violence is a complex and multi- conditional phenomenon that develops in different ways and have diverse characteristics. When violence exists the necessary multidisciplinary approach of society, in general, is

* *Communal Police City of Banja Luka, email: jelicici@blic.net.*

** *General Manager of Business Zone "Ramici Banja Luka"*

Насиље у породици или породичној заједници упоредноправни осврт

needed as well as institutions responsible for security, education, health. By adequate organization of all relevant factors and their approach in dealing with this complex and hardly noticeable problems would reduce frequency of domestic violence.

The need for cooperation and comprehensive approach is generated from the complexity of the problem in which medical, psychosocial, legal and spiritual aspects are intertwined.

Key words: family, violence, criminal law protection